

Nr 83.

Av herr **Ljunggren, Elof**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag för upplysnings- och undervisningsverksamhet för nykterhetens främjande.

I en den 10 i denna månad till riksdagen avlämnad proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att för upplysnings- och undervisningsverksamhet till nykterhetens främjande anvisa under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1916 ett anslag av 90,500 kronor, att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till bland annat vissa nykterhetssällskap, däribland till främjande av *Sveriges blåbandsförenings* studie- och ungdomsverksamhet för nämnda år kronor 4,000 eller samma belopp som förut beviljats. Beträffande sist nämnda anslag meddelar departementschefen, att Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling på anförda skäl hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 29 september 1914 anhållit, att detta anslag måtte för 1916 ökas till 5,000 kronor. Socialstyrelsen har emellertid avstyrkt framställningen under åberopande, »att resultatet av den igångsatta utredningen, i vad mån ett mera planmässigt och effektivt undervisnings- och upplysningsarbete i nykterhetsfrågan vore erforderligt och kunde genomföras såväl inom som utom skolan, borde avvaktas, innan någon ändring med avseende å hit hörande statsanslag ifrågasattes». Departementschefen har tillstyrkt, att anslagen för 1916 måtte få utgå till samtliga ifrågavarande sällskap, sålunda även till Sveriges blåbandsförening, med oförändrade belopp.

Vad först socialstyrelsens skäl för avstyrkande beträffar, nämligen att resultatet av de sakkunnigas utredning borde avvaktas, innan ändring med avseende å hithörande statsanslag ifrågasattes, torde detta skäl numera böra förfalla, då ifrågavarande utredning sedan den 16 mars föreligger färdig och redan är offentliggjord, detta så mycket mera som de sakkunniga enhälligt ansett, att anslagen till nykterhetssällskapens studie- och ungdomsverksamhet »fortfarande äro av behovet påkallade med hänsyn

såväl till den allmänbildande som till den direkt i nykterhetsintresset arbetande, förtjänstfulla verksamhet, som av dessa föreningar utövas».

I fråga om respektive anslags storlek hava de sakkunniga, så vitt man kan finna, icke ingått i någon som helst detaljgranskning utan nöjt sig med att anföra de summor, som förut utgått. Huvudvikten har synbarligen lagts på förslaget, att anslag till sällskapen alltfört böra lämnas för främjande av deras studie- och ungdomsverksamhet.

Däremot har Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling haft anledning att noga granska de olika sällskapens anslagssummors förhållande till varandra och till den verksamhet, som för dessa medel av respektive sällskap bedrivs. Resultatet av denna granskning har ock, som även framgår av den kungl. propositionen, blivit, att representantförsamlingen tvenne gånger till regeringen ingått med begäran om *ökning* av anslaget till Sveriges blåbandsförening med ytterligare 1000 kronor, vilken begäran dock såväl föregående år som nu av socialstyrelsen och departementschefen avstyrkts med hänvisning till den av de sakkunniga nu slutförda utredningen.

Att Sveriges blåbandsförening sökt väl använda de medel, som staten hittills välvilligt lämnat för främjande av föreningens studieverksamhet, torde av ingen bestridas. Denna verksamhet har också under de senaste åren gått betydligt framåt. Under det studieledaren under år 1910 efter ett års verksamhet kunde rapportera endast ett 10-tal studiecirklar och ett fåtal studiebibliotek, kunde han vid senaste årskonferens 1914 rapportera icke mindre än 187 studiecirklar med ett medlemsantal av 2,447 samt 120 fasta föreningsbibliotek och 7 vandringsbibliotek, som ensamt under år 1913 inköpt böcker för sammanlagt kronor 3,964: 65. Orsakerna till detta uppsving äro flera. Först och främst har man att räkna med att Sveriges blåbandsförening med sina 1,504 lokalföreningar och 104,021 medlemmar erbjuder rika möjligheter för en verksamhet som denna. Vidare har inom de respektive länsförbunden studieledare blivit tillsatta, vilka var och en i sin stad försökt, och även lyckats, arbeta fram verksamheten. Slutligen har man det statsbidrag, som årligen erhållits och som på ett så planmässigt sätt som möjligt blivit använt, i hög grad att räkna med i fråga om denna framgång. Föreningar och förbund bidraga visserligen själva på sitt sätt med medel, men deras ekonomiska resurser äro i regel strängt begränsade, så att det skulle falla sig synnerligen svårt att, utan ett avsevärt anslag från statens sida, kunna arbeta med nödig kraft. Ett höjt statsanslag skulle ytterligare driva verksamheten framåt.

Sveriges blåbandsförenings studieverksamhet har i regel bedrivits med studiecirklar, av vilka en del arbetat som läsecirklar, en del som afton-

skolor, samt medelst bibliotek, vilka i regel under de gångna åren varit mycket flitigt anlitade.

Vidare har man gång efter annan i olika delar av landet anordnat studiekurser med föredrag och diskussioner i och för utbildning av lämpliga ledare för studiecirkarna. I regel ha också dessa kurser varit talrikt besökta och mycket omtyckta.

Vid Sveriges blåbandsförenings årskonferens i Arvika sommaren 1914 avlämnade studieledaren litteratör Pehr Johnsson berättelse för 1913 års verksamhet, den senaste rapport som föreligger. Däri heter det bl. a.

»Studiecirkarna synas allt fortfarande vara den gren av studieverksamheten, som verkar mest tilltalande. Helt naturligt består det stora flertalet medlemmar av ungdomar, men på sina håll ha ävenledes äldre deltagit i studiearbetet. På flera platser har hela föreningen utgjort en studiecirkel i så måtto, att man antingen avskilt en viss dag för detta arbete eller också anslagit en eller ett par timmar vid det ordinarie mötet för nämnda ändamål. Där arbetet bedrivits rätt, har resultatet också varit mycket gott.

Studiecirkarnas antal utgjorde, enligt ingångna rapporter, vid årskiftet 166 med ett sammanlagt medlemsantal av 2,357. Främst kommer Östergötland med 33 cirklar om sammanlagt 536 medlemmar. Därefter Stockholms län med 20 och 424 medlemmar, Skåne med liknande antal cirklar men betydligt mindre medlemsantal, Värmland med 17 cirklar och 226 medlemmar, Örebro med 15 och 213, Dalarna med 14 och 187 o. s. v. Största ökningen i fråga om antalet studiecirklar visar Värmland med fyra samt i fråga om medlemmar Stockholms län med 107. Uppsala läns blåbandsförbund, som länge varit i saknad av ordnad studieverksamhet, har numera upptagit sådan. Tre studiecirklar förefinnas med sammanlagt 43 medlemmar. Dessutom har studieledare blivit tillsatt. Stora förutsättningar torde här förefinnas att för framtiden få en god verksamhet till stånd. Naturligtvis är också detta förhållandet i västra Sverige såväl som ock i de flesta andra förbund. Det gäller framför allt att vederbörande föreningar och styrelser lära sig förstå och uppskatta den betydelse, som studiecirkarna ha såväl i fråga om förvärvande av kunskaper som ock då det gäller att väcka intresse för ett mera intensivt nykterhetsarbete.

Nära i samband med studiecirkarna och deras arbete står

biblioteksverksamheten.

I allmänhet är det så, att de böcker, som studiecirkarna inköpa, sedermera bilda grundstommen till ett bibliotek, som ävenledes kommer

föreningens egna medlemmar till godo. Enligt de ingångna rapporterna utgjorde föreningsbibliotekens antal under det gångna året 120, av vilka en fjärdedel tillkommit under samma års lopp. Böcker hade inköpts för en summa av 3,871 kronor. Någon uppgift förefinnes då icke från västra Sverige, som under år 1912 inköpt böcker för 1,016 kronor. Helt säkert har icke bokinköpet där varit mindre under 1913, vadan bokinköpen torde ha varit betydligt större under detta senare. Vandringsbibliotek förefinnas endast i två län, Örebro med 6 och Södermanlands med 1.

Största antalet föreningsbibliotek förefinnas i Stockholms län med 21. Därefter kommer Dalarna med 18, Värmland med 16, Jönköpings, Kronobergs och Östergötlands länsförbund med vardera 10. I fråga om bokinköp komma värmlänningarna främst med 578 kronor. Därefter Skaraborgs län med 527, Kronobergs län med 524, Stockholms län med 485, Jönköpings län med 361 samt de andra i den ordning, som bilagan för övrigt uppvisar.

Såväl studieledaren som centralstyrelsen hade väntat och hoppats, att summan av inköpta böcker under årets lopp skulle uppgått till 6,000, varigenom Sveriges blåbandsförening varit berättigad att söka statsbidrag till hälften av nämnda belopp. Trots ivriga påminnelser ha emellertid icke rapporter från flera föreningar och förbund ingått. Det torde emellertid vara föga troligt, att summan gått upp till den anförda, även om samma rapportering varit fullständig. Flera föreningar från olika delar av landet ha emellertid själva sökt och fått sig tilldelade statsunderstöd i form av böcker i enlighet med den gällande lagen av år 1912.

Från det stora flertalet bibliotek ha bokförteckningar meddelats studieledaren. Vid granskningen av dessa har jag funnit, att de respektive biblioteksstyrelserna förstått att välja sina böcker på ett förträffligt sätt, vadan man med fullt fog kan säga, att föreningsbiblioteken inom Sveriges blåbandsförenings bibliotek bestå av mycket läsvärda och goda böcker, som på ett förträffligt sätt harmoniera med samma förenings grundprinciper. Undertecknad studieledare har under årets lopp uppgjort en hel del bokförteckningar åt föreningar och studiecirkelar samt för övrigt meddelat nödiga råd och upplysningar i detta avseende. Ett stort antal av de inköpta böckerna ha förmedlats genom Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, från vilken anstalt jämväl mindre vandringsbibliotek blivit förhyrda. Vid rekvisitioner av böcker genom sällskapets byrå ha 20 à 25 % rabatt på bokhandelspriset i regel erhållits.

Studiekurser.

Under årets lopp ha avhållits icke mindre än 12 särskilda instruk-

tionskurser i skilda delar av landet. Intresset för dessa har i allmänhet varit gott. I samband med konferensen i Gävle var en dylik kurs anordnad, som bevistades av ett femtiotal personer. Tio stipendier å vardera 15 kronor utdelades. Blekinge och Skånes blåbandsförbund ha haft två dylika kurser vardera samt Kronobergs, Stockholms, Södermanlands, Västmanlands, Värmlands, Östergötlands och Örebro läns vardera en. Under tecknad har medverkat vid fem av dessa kurser, nämligen i Gävle, Kumla, Karlstad, Malmö och Balingslöv. Åtskilliga av kurserna ha varit kombinerade med Hoppets Här. Såväl besök som intresse har därvid blivit större och kurserna på samma gång mera omväxlande. I regel ha dessa avslutats med en större fest, vartill även allmänheten inbjudits. De medverkande vid kurserna ha även medverkat vid denna.

Samarbete mellan studieledaren och ledarinnan för Hoppets Här samt styrelsen för Sveriges blåbandsförenings ungdomsförbund har ävenledes skett under år 1913. Bäggedera dessa samfund ha av de statsmedel, som stått till studiearbetets förfogande, erhållit mindre bidrag. För användningen av dessa redogöres i deras särskilda årsrapporter. Inom studiecirklarna har den av Ungdomsförbundet utgivna tidskriften Ungdomsarbete varit ganska mycket anlitad. På grund av sitt väl valda och goda innehåll är denna värd all rekommendation.

Statsbidraget

har under årets lopp utgjort 4,000 kronor, vilket använts på bästa möjliga sätt. Större och mindre belopp ha utdelats till de av länsförbunden, som upptagit studieverksamhet i och för understöd åt studiecirkel och bibliotek. Resten har använts för föredrag, kurser och administrativa omkostnader. Det vore emellertid önskvärt, om anslaget för framtiden ytterligare kunde höjas, emedan det är svårt att utan penningresurser hålla något mera kraftigt och gott ordnat studiearbete i gång.»

Dessutom avlämnades av studieledaren följande tablå, som ytterligare utvisar verksamhetens ställning inom de respektive länsförbunden och de olika delarna av landet. Av denna tablå kan man ävenledes se, vilka personer det är, som utom studieledaren stå i ledningen för studieverksamheten inom Sveriges blåbandsförening.

Vidare samarbetar Sveriges blåbandsförenings studieledning med Blåbandisternas ungdomsförbund, som står under ledning av en styrelse, vars ordförande är teol. licentiaten N. U. Nilsson, Stockholm, samt barnnykterhetsorganisationen »Hoppets Här», vars ledarinna är folkskollärarynna Mathilda Persson, Sonstorp.

Redogörelse för studieverksamheten i Sveriges blåbandsförening 1913.

Länsförbund	Studieledare	Antal studiecirklar	Medlems- antal	In- komster		Ut- gifter		Kurser	Förenings- bibliotek	Vandrings- bibliotek	Inköpta böcker 1913	
				Kr.	öre	Kr.	öre				Kr.	öre
Blekinge	Hr Robert Svensson, Karlskrona	7	103	301	93	206	62	2	7	—	115	30
Dalarne	Lär. P. N. Ahlström, Morgårdshammar	14	187	285	90	260	05	—	18	—	236	35
Gästrikland		4	30	88	34	53	11	—	1	—	—	—
Hälsingland	Folkskoll. K. A. Hydman, Ljusne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköping	Fanj. O. A. Stenholm, Mohärad	9	109	163	05	227	95	—	10	—	361	61
Kalmar	Fröken Gerda Nilson, Forsaström	2	12	30	—	30	—	—	2	—	30	—
Kronobergs	Folkskoll. G. Peterson, Dörarp	11	88	403	84	419	37	1	10	—	524	86
S. Lappmark.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	Pastor F. Witzel, Kattarp	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Medelpad	Trädgårdsm. E. N. Anderson, Sundsvall	1	63	—	—	—	—	—	1	—	57	25
Norrbottnens		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	Folkskoll. G. Hultgren, Leksberg	6	119	214	91	200	77	—	8	—	527	21
Skåne	» O. B. Björnkvist, Höör	20	146	164	68	154	15	2	3	—	100	40
Stockholms	Snick. Lars Palmqvist, Stockholm	20	424	325	85	485	40	1	21	—	485	40
Södermanl:ds	Seminarief. E. Lindholm, Strängnäs	3	39	107	27	89	25	1	2	1	48	10
Uppsala	Trädgårdsm. C. Almström, Enköping	3	43	166	49	169	—	—	3	—	136	85
Västmanl:ds	Folkskoll. Gottfr. Person, Köping	1	19	253	90	253	90	1	6	—	101	75
Värmlands	» V. Lager, Segmon	17	226	528	41	236	31	1	16	—	578	30
V. Sverige	Hr Carl Byttner, Göteborg 4	21	90	181	—	187	75	1	—	—	93	—
Örebro	Folkskoll. C. Berger, Åbytorp, Kumla	15	213	358	72	328	47	1	8	6	278	77
Östergötlands	Journalist. Bror A. Berg, Tranås	33	536	1,124	99	919	35	1	10	—	289	50
Summa		187	2,447	5,499	08	4,221	45	12	120	7	3,964	65

Vad slutligen Hoppets Härsverksamheten beträffar, bedriver även denna ett synnerligen livligt och omfattande bildningsarbete, dels med kurser för utbildning av lämpliga ledare, dels ock inom de respektive lokalavdelningarna, som vid 1913 års slut utgjorde 344 med sammanlagt 14,722 medlemmar.

Enligt till kammarrätten inlämnad ekonomisk redogörelse för år 1914 har Sveriges blåbandsförening under detta år erhållit statsanslag med 4,000 kronor och själv bidragit med 4,829:57. Bland utgifterna märkas i studiestipendier 300 kronor, studieanslag m. m. 3,839:93, missioneringsanslag 1,200 kronor, Hoppets Härs studieverksamhet 1,800 och för ungdomsverksamheten 450 kronor.

Av denna kortfattade redogörelse torde framgå, att Sveriges blåbandsförening på bästa sätt sökt bedriva sin studie- och ungdomsverksamhet och sålunda kan anses värd den uppmuntran, som ett ökat statsbidrag skulle utgöra.

En ökning av statsbidraget till Sveriges blåbandsförening nödvändiggör emellertid, att totalsumman av anslag för nykterhetsverksamhetens främjande, enär ingen minskning i övriga föreslagna anslag bör äga rum, ävenledes ökas med ett motsvarande belopp.

På grund av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte
dels för upplysnings- och undervisningsverksamhet till
nykterhetens främjande anvisa under åttonde huvudtiteln
på extra stat för år 1916 ett anslag av 91,500 kronor,
dels besluta att av detta belopp 91,500 kronor skall
under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga,
utgå till främjande av Sveriges blåbandsförenings studie-
och ungdomsverksamhet under år 1916 kronor 5,000.

Stockholm den 17 april 1915.

Elof Ljunggren.